

Управління культури і туризму, національностей та релігій
Одеської обласної державної адміністрації
Одеський обласний центр української культури

Методичні рекомендації
народна обрядовість як першооснова
постановочних масових дійств

м. Одеса
2014р.

ЗМІСТ

Вступ.....	ст. 3
I. Походження та зародження обрядових дійств	ст. 4
II. Виділення театральних постановочних елементів у обрядах	ст. 10
III. Фольклор у структурі сучасної розважальної індустрії	ст. 18
IV. Робота режисера над постановкою обрядово-сценічного дійства	ст. 21
V. Додатки:	
1. Сценарій театралізованого фольклорного дійства “Наша Маланка”.....	ст. 29
2. Сценарій театралізованого фольклорного дійства “Толока”.....	ст. 35
3. Іронічно-політичний Різдвяний вертеп (автор — Сашко Лірник).....	ст. 39
VI. Література.....	ст. 50

ВСТУП

Народні свята та обряди являються важливою та невід'ємною частиною багатомісної духовної культури кожної нації. Геродот вважав свята, нарівні з расою та мовою, третім елементом, що об'єднує народ, а історично масове видовище може виникнути лише там, де склалися певні культурні традиції.

Система усталених обрядів, якими супроводжується громадсько-побутове чи релігійне життя, є обрядовістю даного народу. Українці належать до тих націй Європи, чия обрядовість є однією з найдавніших і найбагатших. Кожен куточок нашої країни може пишатися своїми унікальними традиціями. Саме в них віддавна реалізується художньо-творча активність людини, її естетичні прагнення. В народній обрядовості зосереджені вічні та незмінні гуманістичні цінності, і сучасному суспільству вони необхідні як засіб виховання, як особливий спосіб залучення окремого індивіда до соціального цілого, як чуттєво-емпіричний метод передачі наступним поколінням усталених норм поведінки, життєвих ідеалів та цінностей.

Твердження, що витoki нашого театру та театралізованих видовищ слід шукати в народних іграх та обрядах, висловлювалась неодноразово. До прикладу, А.Н. Веселовський та П.О. Морозов стверджували, що цей зв'язок стосується не лише драматичного театру, але проявляється в багатьох інших аспектах нашої культури. «Як і у всіх інших народів, писав П. О. Морозов, так і в слов'ян перші ознаки драматичного елемента слід шукати в культових обрядах і в супроводжуючих його піснях, танцях, іграх, де інстинкт перетілення, кожній людині притаманний, знаходить вираження в дії».

Таким чином, древні обряди стали основою для виникнення сучасних постановочних масових видовищ та театралізованих свят.

I. Походження та зародження обрядових дійств

На зорі людського суспільства те, що ми називаємо масовими святами, існувало у вигляді обрядових дій, пов'язаних з успіхами людини у добуванні їжі, боротьбі з силами природи та ін. Їхня поява зумовлена також суспільною природою людини, котра виявляється у розмаїтті форм спілкування. Звідси - закономірність виникнення такої форми людського спілкування, як свято. Отже, свято виступає як соціальна потреба, необхідний, неминучий елемент існування людини і водночас як одна з обов'язкових цінностей, з яких складається духовне життя суспільства.

Ще в період первіснообщинного ладу різні святкування несли на собі значне морально-етичне навантаження. У "Листах без адреси" Г.В.Плеханов підкреслював значення трудової діяльності у художньому житті первісної людини: "Я твердо переконаний у тому, що ми не зрозуміємо нічого в історії первісного мистецтва, якщо не проникнемося тією думкою, що праця старша за мистецтво і що взагалі людина спочатку дивиться на предмети і явища з утилітарної точки зору і тільки пізніше стає в своєму ставленні до них на естетичну точку зору".

Первісна людина обожнювала стихійні, незрозумілі їй явища природи, уявляла їх в живих образах, яким поклонялися. Сподіваючись полегшити свою працю, людина зверталася до сонця, неба, води, благала допомоги і милості, аби задобрити природу, влаштовувала обрядові ігри, хороводи. Отже, народні обряди, звичаї, ігри народжувались у побуті первісної людини й розвивалися в тісному зв'язку з трудовими процесами. Надалі не тільки трудові процеси, а й ширше коло життєвих явищ стає змістом народних ігор, в яких картини життя поетизуються і набувають помітних форм театралізованого видовища.

Згідно з археологічними і етнографічними даними, до найдавніших масових свят належать так звані зоофагічні обряди - тобто свята з обрядовим, колективним з'їданням тієї чи іншої тварини. Це не дивно, адже своєрідною вірою чи релігією первісних людей були анімізм та тотемізм – ототожнення себе

з певною твариною-тотемом, яка мала захищати та оберігати те плем'я, що обрало її своїм покровителем. Але таке обожнювання тварини часто межувало з жорстокістю. Наприклад, характерними елементами зоофагічних свят було вбивство тотемної тварини, обряд символічного очищення від немов здійсненого "злочину", урочисте розбирання туш (причому на голові і передніх, лапах шкіра залишалась), ритуальне "годування" голови вбитої тварини, заглядання їй в очі, цілування морди, прикрашання, урочиста трапеза, під час якої плем'я спочатку з'їдало свій тотем, в потім "воскрешало" його, тобто наслідувало йому в особливому ритуалі, імітуючи рухи тварини.

Такі дії стали служили засобом передачі досвіду і поступово склалися в особливий вид діяльності. Виникли своєрідні танці, які полягали в імітації рухів тварин. Подібно до того, як рядження мисливців (мисливське маскування) під тварин у процесі полювання доповнювались імітацією їхніх рухів, так і імітація рухів тварин під час танків доповнювалася рядженням виконавців у звірині шкури, а потім маски. Мисливські танці досить відрізняються від мисливського маскування насамперед тим, що людина перевтілюється а тварину і танцює не під час полювання, а перед ним. Таким чином мисливський танець не зводяться тільки до виробничого процесу, тому не слід обряди первісних людей вводити до мети лише утилітарної. Адже виникнення перших обрядів пов'язане не лише з соціальними причинами, а й з психологією людини. Так, більшість мисливських і воїнських обрядів були яскравою демонстрацією компенсаторного значення емоцій, викликаних за допомогою співу, танців, магічних зображень. Якщо на полювання відправлялися люди, не скуті страхом, а повні духовного піднесення і сил, згуртовані в єдине ціле, то цьому сприяла чудодійна сила мистецтва. Вона доповнювала знання, компенсувала неминучий дефіцит їх, ставала могутнім знаряддям виховання.

Крім того, зоофагічні свята виконували важливі соціальні функції (інформаційні; комунікативні та ін.), сприяли усвідомленню первісної

мисливської групової спільності, її походження, широких родинних зв'язків та спільних інтересів.

Елементи найдавніших зоофагічних свят, як показує етнографія, простежуються в різних народів земної кулі і в пізніші часи (ведмежі свята в народів Сибіру, карелів і рівнів, свята оленя й лося в евенків, вовчі свята у хантів, слонові свята у деяких племен Африки і Камбоджі тощо).

Дослідження радянських етнографів свідчать, наприклад, про те, що культ ведмедя і ведмежі свята побутують і нині серед нечисленних корінних жителів Сибіру. Вдале полювання в хантів і мансів досі відзначається особливими церемоніями – ведмежими танцями (ведмежим святом). Під релігійною оболонкою в цьому святі виявляється також і народна творчість хантів і мансів. Поруч з ритуальними танцями існують побутові, жартівливі. Вони є невід'ємною частиною, національного мистецтва з одного боку, і частиною свята - з другого. Певна визначена послідовність дій відтворює у формі художнього видовища події, які є приводом до святкування. Під час свята мисливці радіють, заспокоюються, вони переконані в тому, що завдяки ритуальним діям відновлюється порядок всесвіту, який вони порушила, забивши ведмедя. Крім того, вони вважали, що така форма ритуального вибачення перед твариною гарантує їм успіх на наступному полюванні.

Отже, в даному випадку ритуал свята, церемонії, обряди стають вторинними цінностями, задовольняють емоційні й інтелектуальні потреби, пов'язані з торжеством: створюють настрій, дають учасникам можливість виявити себе, відтворюють у драматизованій видовищній формі важливу подію та її наслідки, смисл.

У подальшому розвитку, як уже згадувалося вище, не лише трудові процеси, а й більш широке коло явищ стає змістом народних свят та ігор. А так звані виробничі обряди у процесі суспільного розвитку поступово змінювалися і залишалися як символічні народні ігрища, театралізовані дійства й свята.

Підтвердженням цьому можуть бути свята багатьох народів світу, в тому числі й східних слов'ян.

Основним джерелом існування давніх слов'ян, як і інших народів, було збирання, мисливство і примітивне землеробство. Короткі періоди добробуту змінювалися тривалим голодом. Але коли випадав успіх, коли їжі було доволі, люди спільно, гуртом відзначали цю радість - влаштовували бенкети, танцювали навкруги вогнищ, обмінювалися подарунками. Зазвичай, це траплялося у певну пору — в період визрівання диких плодів, скресання від льоду річної ріки і т.п. - і ставало традицією. Звідси в давніх слов'ян виникло обожнювання сил природи, поклоніння сонцю, воді, вогню, землі.

Шануючи, наприклад, воду, слов'яни надавали їй особливої живої, очисної і цілющої сили. З культом води були пов'язані ті народні свята, які повинні були викликати дощ, врятувати посіви від посухи, наситити рослинність достатньою кількістю вологи. Отож, такі магичні дії, як купання чи обливання водою супроводжували саме свята весняно-літнього періоду.

Поклоніння вогню зумовило в слов'ян обряди і свята, пов'язані з уявою про "небесний вогонь", про сонце і блискавки, про тепло і світло. Вогонь, за їхнім уявленнями, також мав очисну силу і йому поклонялися усі без винятку народи світу, але по-різному. Річний цикл Сонця (Ярила) у слов'ян ділився на періоди чи пори року: період Хорса (весна), Даждьбога (літо), Стрибога (осінь) і Симаргла (зима). Кожному періоду відповідали свої обряди і свята, присвячені сонцю. Приміром, у кінці червня святкували Купала, коли під час гулянь палили вогнища і стрибали через них. Вогнища немовби підігрівали сонце, яке ближче до осені начебто охолоджувалося.

Предметом поклоніння була й земля. За давнім звичаєм нею клялися при суперечках про земельні володіння. Найдавніший аргумент чиеїсь правоти полягав у звичаї їсти землю. А мандрівники, воїни, купці брали з собою в дорогу жменю рідної землі як амулет, що оберігав їх під усіляких бід. Усім цим підкреслювалася земна суть людини, її раціональне уявлення про землю.

У слов'ян поширене було й шанування священних тварин - бика, (тура), ведмедя, вовка, кабана, цапа та ін. Як і на півночі, ведмідь був також об'єктом поклоніння у слов'ян, одним з улюблених персонажів старовинних народних ігор, казок і билин, свят.

Священною твариною у слов'ян була також коза. Вона вважалась покровителем урожаю. В давній щедрівці, яка дійшла до нас у майже незміненому вигляді, є такі рядки:

Де коза ходить, там жито родить,

Де коза ногою, там жито копою,

Де коза рогом, там жито стогом.

У слов'ян була своя система антропоморфних божеств, близька до грецької. Подібно до грецьких німф, у нас були русалки й мавки - шановані мешканки таємної водяної стихії. Вважалось, що вони викликали благодатний дощ на поля й схороняли урожай.

Із своїх покровителів - добрих духів і богів – слов'яни виділяли бога грізної стихії, грому й блискавки - Перуна, який водночас вважався богом землеробства. Його задобрювали жертвопринесенням тварин. У християнстві він прибрав образу Іллі, що підноситься до неба на колісниці. Однак найуніверсальнішим був бог Ярило - бог сонця. Спочатку це божество втілювалось у жіночій особі, й асоціювалося з володаркою неба. На її честь у кінці квітня влаштовувалися веселі Ярилинні свята, ігри і хороводи. Вбравши одну з дівчат Ярилою, тобто в білі шати, її саджали на білого коня і водили навкруги неї хоровод. Потім Ярило стало символом-божеством чоловічої родючості.

На честь іншого "сонячного божества" - Купала - проводились літні свята й ігри, присвячені оспівуванню плодів і зілля. Ці свята православна церква пізніше пристосувала до днів церковного календаря.

У слов'ян шанований був також бог Волос (Велес) - покровитель худоби, який у християнстві перетворився у святого Власія, якого зображали на іконах поруч з биком.

Серед інших популярних богів була Мокош - богиня води, грози, родючості, прядіння, ткацтва, у православ'ї її заступила Параскева П'ятниця - "льняниця", в жертву якій приносили перші снопи льону й виткані рушника, звідки пішов звичай прикрашати ікони і статуї святих рушниками.

Дуже шанували слов'яни і бога-ковалю Сварога; він водночас вважався оборонцем сім'ї та покровителем мистецтва. Сварог мав сина - Сварожича, який був покровителем домашнього вогнища, ковальського горна. З розвитком християнства церковники ввели замість них Козьму і Дем'яна - святих покровителів тваринництва і ковальської справи.

Хоч ці божества на перший погляд і були центром старослов'янських свят, все ж останні позбавлені релігійного догматизму і цілком органічно сходили в життя людей, містячи в собі велику кількість самобутніх рис народного мистецтва, в тому числі художні уособлення сил природи, пір року й різних побутових явищ.

Поступово в слов'ян, на основі господарського життя, конкретних спостережень над процесами вмирання і відновлення природи, тривалого трудового досвіду склалося два цикля обрядових свят, приурочених до різних періодів сільськогосподарських робіт:

а) пов'язаних з підготовкою урожаю, які, в свою чергу, поділяються на два періоди - зимовий і весняно-літній;

б) ті, що супроводять збір урожаю.

Дотримуючись цього землеробського календаря, слов'яни святкували його "червоні дати".

Обрядова основа кожного народного свята — конкретні сюжети та образи народно-побутової драми, головні герої яких — людина-землероб, людина, що живе у гармонії з природою і сам народ, а також навколишня природа, образи якої знайшли місце в народному епосі, в уособлених явищах природи, таких, як Весна-красна, Купало, Коляда, Ярило, Зимонька-зима та ін. Обоюдоцілесні сили

природи і усвідомлюючи залежність від них, народ створював свої свята й обряди, які відображали його земні турботи й потреби.

Церковна ж обрядовість на противагу язичницькій і народній, створювалась і формувалась на основі церковних догматів і канонів. Протягом року православна церква відзначала 12 календарних свят, присвячених Христу, Трійці і Богородиці, 5 великих свят, 4 пости і 359 свят "святих угодників", а також престольних свят, що відзначались цервами за іменами святих.

Народ перебудовував їх на свій лад, зберігаючи недоторканими свої традиції й обряди. Церковні календарі в даному випадку служила орієнтиром для народного календаря, який складався з восьми періодів, кожен з яких відповідав тому чи іншому видів господарських робіт відповідно до пір року.

Так само перероблено і церковний календар, і святці, їх пристосовано таким чином до господарських і побутових вимог, при цьому збережена схильність народу до язичеського шанування сил природі і вільнодумства.

Таким чином, народне обрядове свято у слов'ян, а потім на Русі в дофеодальний період було наслідком задоволення результатами праці, передчуттям добробуту, який настав після багатоденних клопотів і тяжких випробувань, що народжувало найрізноманітніші свята.

II. Виділення театральних постановочних елементів в обрядах

Гра як розвага, сакральне дійство і спосіб осмислення світу, наслідування людьми один одного, тварин чи навіть природних явищ, схильність до відтворення в жестах і мові побаченого і відчутого — все це властиве суспільству на всіх етапах його розвитку. Також і в Україні з давніх-давен зберігалися театральні елементи в народних обрядах та іграх, синтетично поєднаних з піснею і танцем.

Але, перш за все, маємо уявити для себе, в чому полягає різниця між обрядом та звичаєм, оскільки їх досить часто плутають між собою. Отож, **звичаї** — це повсякденні усталені правила поведінки, що склалися історично, на основі

людських стосунків, у результаті багаторазового здійснення одних і тих же дій та усвідомлення їх суспільної значущості.

Обряди ж – це символічні дієства, приурочені до відзначення найбільш важливих подій у житті общин, родин, окремих осіб; це сукупність традиційних умовних дій, котрі в образно - символічній формі виражають усталені зв'язки людей з природою та поміж собою. Важливо також знати, що сукупність обрядів, пов'язаних з відзначенням найважливіших життєвих подій переважно культового змісту, становить ритуал. Урочисте ж відзначення знаменних подій, яке включає розважальні елементи та обрядові дії – це свято.

Відповідно до циклічності життєвого процесу людей склалися окремі типи свят та обрядів, основні з яких за найбільш загальними ознаками можна поділити на сімейні та календарні. Сімейна обрядовість освітлювала основні перехідні етапи в житті людини, календарна ж – у житті природи і, відповідно, у трудовій діяльності людини, котра підпорядковувалась сільськогосподарському трудовому календарю.

Під кутом зору створення специфічної теоретичної бази для дослідження театралізованої обрядовості розглядаються сучасним театрознавством елементи ігрового характеру, театрального мистецтва в українській різдвяно-новорічній, весняній, родильній, весільній та похоронній обрядовості минулих століть.

У різдвяно-новорічній обрядовості, цьому універсальному періоді українського народного календаря, використовувалися всі найтипівіші види народно-драматичної творчості і насамперед — колядування, тобто поздоровлення і побажання, здебільшого колективні, що висловлювалися перед Новим роком у формі величальних пісень групою колядників (здебільшого молоді). Колядки мали магічно-міфологічну функцію: побажання всій сім'ї, господареві, господині, членам їхньої родини, усій сільській общині здоров'я, щастя, добробуту, багатства. У цих святкових обходах застосовувалися рядження, тобто маскування і переодягання, з метою перевтілення в яку-небудь істоту, що

досягалося цілою системою засобів (костюм, бутафорія, грим, образне слово, жести, манера поведінки тощо).

Сягаючи своїм корінням доісторичної давнини, рядження в українців мало типологічну спільність з народно-святковою системою інших народів, де виявлялася подібність масок, одягу, реквізиту і поведінки рядженого. Такими були зооморфні образи — "коза", "кобилка", "ведмідь", "баран", "бугай", "півень" і т. д., що були пов'язані з тотемістичними уявленнями давніх слов'ян. Найпоширенішою формою рядження у східних слов'ян було ходіння з "козою" в супроводі хорового співу і колективного виконання окремих магічних дій. Подекуди цей обряд переріс у самостійне, розгорнуте дійство, яке іноді пов'язувалося з театралізованим обрядом "Маланка". Тобто відбувався процес трансформації обряду в нову якість, коли міфологічні персонажі втрачали сакральну подобу і збагачувалися побутовими деталями. З розширенням кола персонажів-масок відбувалися певні зміни в співвідношенні пісенної і драматичної частин обряду. В той час, як перша відходила на задній план, забувалася пантомімічна традиція виконання колядки, друга набувала самодостатнє театральне навантаження. Процес театралізації обряду йшов через розвиток сюжету і становлення діалогової форми. Щоправда, ніхто сьогодні не скаже, на якому саме історичному етапі завершилося це поступове згасання містичного ставлення до обряду і переростання обряду в своєрідну театральну дію: чи було це у XIII — XVI століттях, чи пізніше. Це саме стосується іншого різдвяно-новорічного обряду — "Маланки", який також мав сакрально-міфологічне підґрунтя, акумулювавши ідеологічні стереотипи різних епох — архаїчні уявлення, вірування, пережитки магічних церемоній з циклу календарної, шлюбної та ініціальної звичаєвості.

У весняній обрядовості українців виділяється цикл хороводів (танків) та ігор, який представляє окремий тип народно-драматичної творчості. Цей тип репрезентований передусім тими звичаєво-обрядовими піснями та іграми, які на Наддніпрянщині, Поділлі і Волині мають назву веснянки, а в Галичині — гаївки

чи гаїлки, хоч зустрічається ще цілий синонімічний ряд локальних назв. Різниця лише у тому, що гаївки співаються переважно в час великодніх свят, а веснянки — від ранньої весни (включаючи гаївки) аж до Зелених свят. І веснянки, і гаївки співали дівчата на вулицях, на цвинтарі або ж на вигоні за селом.

За часом виникнення і за своєю функцією всі веснянки і гаївки діляться на дві групи: старовинні, архаїчні своєю обрядовою функціональністю хороводи та співи з пантомімою, іграми й танками (їх збереглося менше) і новіші ліричні та жартівливі пісні, співані дівчатами як пісенний супровід до старовинного за походженням — кривого танцю. Всі вони разом були своєрідним поетично-музикальним компонентом найдавнішого народного свята — свята весни, що тривало від раннього пробудження природи до літньої робочої пори. Веснянки й гаївки, що зберегли в собі багато старовинних елементів, виконували в глибокій давнині важливу магічну функцію: в танках і хороводах, супроводжуваних простими за змістом співами, люди розбуджували бадьору енергію, життєрадісний настрій, прагнучи передати їх і навколишній природі, розбуркати своїми імітаційними рухами й діями її сили до нового життя, вплинути на неї в бажаному напрямі. Вся синкретична цілість веснянок і гаївок (коли слово, мелодія, міміка, танкові рухи й драматична дія ще не розчленовані) підпорядковувалась в первіснообщинну добу практично-магічній меті: прикликати весну, прогнати зиму, виворожити урожайне літо, напророкувати дівчатам і хлопцям щасливе обрання пари і весілля. Весна з відродженням навколишнього життя, з її сонцем, грозою, буйним розквітом рослинності робила такий могутній вплив на уяву людини, що людина обожнювала сили природи, схилялася перед ними, запобігала їх ласки, цим творячи своїм божествам гімн певними обрядами. Чарівними діями вона прагнула повернути навколишню природу на свій бік, полегшити свою працю.

Веснянкові та гаїнкові ігри поділяються на два типи — хороводні ігри, де дійство має словесно-музично-хореографічну форму, і власне драматичні ігри, де дійство обмежується словесно-пластичною формою. Ці ігри відтворюють дію,

яка зображується, передбачають перевтілення учасників дійства в певний образ і супроводжуються пісенним або словесним діалогом. В ігрових піснях слово і дія органічно пов'язані між собою, являючи єдине ціле. Поза грою ці пісні не могли існувати. Їхня жанрова специфіка зумовлена ігровим, "драматургічним" виконанням.

Так само, як веснянки і гаївки, драматичний елемент містили і русальні пісні, пов'язані з християнським святом Трійці і виконувані під час переходу весни у літо, а саме, впродовж русального тижня, що розпочинався у зелену, або клечальну, неділю і в якому четвер називали «русальним (у гуцулів — навським) Великоднем». Русальні ігрові пісні, що збереглися до XIX — початку XX ст., сягають корінням сивої давнини, принаймні у давніх пам'ятках зустрічаються згадки про веселі ігри та "сатанинські" пісні під час русалій.

Драматичний елемент був присутній також у піснях купальського циклу, тобто в тих, що приурочувались до літнього свята Івана Купала, яке походило з доісторичної доби. Комплекс цих ігор переростав у величну містерію-виставу "Купало", яка відбувалася в ніч з 23 на 24 червня, тобто під язичницьке свято Купайла, яке з часом зрослося з християнським святом Іоанна Хрестителя.

Подібне свято було поширене і серед інших слов'янських народів: у Польщі ("собутка"), у Чехії ("Купадло"), Болгарії ("Іван-день"), також у литовців, скандинавських народів, у французів, англійців та ін. Відомості про побутування цього свята збереглися з XI — XII ст., але сама назва "Купало" зустрічається в Іпатіївському літописі під 1262 р., як і в пізніших церковних заборонах, пов'язаних з цим святом "бісовських" ігрищ. Відомо, що видатний український письменник-полеміст консервативного спрямування Іван Вишенський вимагав наприкінці XVI ст. від православних священників: "Купала на Крестителя утопите и огненное скакание отсечите". А польський поет і хроніст середини XVII ст. Бартоломей Зиморович, який жив у Львові, згадав про купальські ігри при вогні, про пускання дівчатами вінків і ворожіння у збірці польських віршів "Sielanki nowe ruskie" (Краків, 1663). Суть свята полягала в тому, що хлопці й дівчата

увечері напередодні Івана Купала, а отже, й Іоанна Хрестителя, збиралися на майдані, де запалювалися вогні, і влаштовували ігри, пов'язані з цим святом. Ці ігри містили значний драматичний елемент, але мова іде не про драму, не про театр як такий, а саме про обряд, ритуал, максимально насичений театральним елементом. Бо тут не маємо справи з перетворенням чи перевтіленням в діючий об'єктивізований образ (за допомогою маски, рядження, гриму): сили, про які йдеться, виступають не як художній образ, а як реальна сила, проти якої через обрядове дійство спрямоване заклинання.

Так само й українське весілля — це обрядове дійство, сповнене, щоправда, більшого за обсягом театрального елемента. Весілля не можна ототожнювати з театром уже хоча б через його життєво-побутове призначення. Проте численні висловлювання у науковій літературі про драматичну природу весілля вказують на дуже суттєву його особливість.

Уже давно в етнографії усталилася думка, що весілля умовно поділялося на дії (сватання, заручини, весілля, пропій), характеризувалося поєднанням та взаємопроникненням трагічних і комічних елементів — смутку, жалю та сміху і жарту, об'єднувало велику кількість дійових осіб (молоді, їхні батьки, свати, дружки і дружби та ін.). Також весільна драма поділяється на словесну і хорову частини. Драматичний елемент відтворювався у діалогічному стилі, полягав у наявності окремих цілком самостійних і завершених сцен.

Попри варіантну природу весілля, воно мало спільні прикмети на всій українській етнічній території. Наприклад, гуцульське весілля, за спостереженням І. Волицької, виявляє цю спільність на всіх його рівнях: структурно-композиційному, образному, пісенному, словесному. Так, у композиційному плані воно чітко ділиться на головні акти: сватання, заручини, весілля, — з яких останній, у свою чергу, розпадається на ряд епізодів, кожен з трьох актів повторює у собі деякі мотиви попереднього. Заручини у розвинутішій формі відтворюють церемонію сватання; весілля, знову ж таки повторюючи мотиви попередніх актів, розгортається у багату і складну систему

обрядів та символічних актів, які переплітаються ліричними картинами, жартівливими суперечками, жанровими сценками.

Родильні обряди, що супроводжують народження дитини та її прилучення до свого роду, теж можна поділити на чотири основних моменти: власне народження, очищення матері та повитухи, прийняття новонародженого до роду та громади, соціалізація дитини. Це проявляється через послідовний ряд взаємопов'язаних обрядів: народин, очищення, ім'янаречення, обрання кумів, провідок, хрестин, похрестин, пострижин.

Родильна обрядовість належить до числа особливо делікатних сфер, і тому вона найбільш ретельно обставлялась магічними діями та обереговими знаками. Про пологи намагались не говорити нікому, навіть повитуху запрошували в останній момент. Повивальна баба (в різних регіонах України її називали по різному: баба-бранка на Правобережжі, баба-пупорізка на Наддністрянщині) завжди обиралась з найповажніших жінок села і була, як вважалося, своєрідним посередником між людьми та магічними силами, що їх оточували. У процесі народин постійно вдавались до магічних дій. Коли пологи були важкими, повитуха наказувала відчинити всі замки, повідкривати всі вікна і двері. Приймаючи роди, бабка намагалась прищепити дитині необхідні риси характеру: хлопчику, «аби господарем був», пуповину відсікали на сокирі, дівчинці, «щоб доброю пряхою була» - на мотовилі.

Коли утаємнені процедури завершувались, починались відвідини («одвідки»), які поєднувались із обрядовою купеллю. Аби дитина росла здоровою, використовували освячені трави і квіти (свячене зілля); у купіль дівчинки додавали меду чи молока – «щоб гарною була», хлопчикам кидали корінь дивосилу – «щоб сильним був». Кожен, хто приходив до хати під час ритуалу, мав кинути у купіль монету «на щастя».

Театральні елементи простежуються також і в поховальній обрядовості українців, передусім тій частині, що була пов'язана з народною вірою у необхідність "стерегти мерця" перед злими духами. Ці елементи з давніх часів

законсервувалися в обрядовості українських Карпат, на що вже неодноразово звертали увагу різні дослідники. Серед цих забав були й такі ігри, для яких драматичне дійство, маска, перетворювання становили основні, визначальні для їхньої жанрової природи, ознаки. Йдеться про *забави* з персонажами святкового рядження — "ведмідь", "коза", "чорт", "смерть". Щодо "ведмедя", то траплялися ігри, які відтворювали полювання на ведмедя або ведмежу комедію. Метою цих і подібних забав при мерці було намагання протидіяти смертоносній силі і в такий спосіб заслужити собі допомогу від померлого.

З ускладненням техніки колективних дійств, ігр, хороводів, пантомім виникає категорія спеціалістів-імпровізаторів, провідників (диригентів і режисерів), які ставлять нові танці, вносять нові елементи в ігри, обряди та їх словесний репертуар. Функції давнього одностайного хору (окремі вигуки або повторення кількох слів) розподіляються між гуртом і провідником (корифеєм), "счинальником" (у гуцульській термінології). Провідник виголошує більш змістовні фрази, на які хор відповідає ритмічними вигуками чи постійною фразою-приспівом (рефреном), тоді як строфи корифея творять цілісне поетичне (ритмічне) оповідання. Такі оповідання справляють глибоке враження на учасників видовища і глядачів, використовуються у побуті, заохочують до творення нових текстів.

Якщо припустити, що всі зразки української народно-драматичної творчості, які побутували до XIX — XX ст., існували й у XIV — XVI ст., то природним є висновок, що в Україні в ці часи існували первісні театральні форми як елементи театру в народних обрядах, а також більш розвинуті, що виривалися за межі обряду і претендували на самостійне, незалежне від обряду життя. Театральні елементи в обрядах мають у театрознавстві ще одне визначення — джерела народного театру, тобто такого, який останнім часом здобув дефініцію "фольклорний театр".

III. Фольклор у структурі сучасної розважальної індустрії.

Фольклор – це ціла система споконвічного життя українського народу з своїми унікальними художніми образами і ритуальними діями, піснями та образним словом, особливим вбранням. Це те первинне джерело, де гармонійно співіснує правда життя та художньо осмислена вигадка, віра у прадобро, що є основним глибинним пластом, основою нашої культури. Знайшовши своє пряме відображення в професійному мистецтві, асимілюючись в ньому, фольклор дав можливість для народження шедеврів, що зараз формують скарбницю духовності нації.

Видові та жанрові різновиди фольклору займають чільне місце у видовищних напрямках діяльності закладів культури.

Ще донедавна побутувала думка, що фольклор, несучи в собі первинну народну автентичність, не може існувати в сучасних формах молодіжного мистецтва, і є виключно першоджерелом для колективів народної творчості. Однак ця думка не є вірною, що показав досвід та час. Не тільки всі види, жари народного аматорства, а й сучасні розважальні форми видовищних постановочних дійств базуються на фольклорі.

Поняття «шоу» сьогодні – не що інше, як «гра», невід’ємний елемент фольклорних дійств. Саме вона лежить в основі кожного обряду, ритуалу. Гра породжує конфлікт, протидію сторін, взаємодію між партнерами, несе в собі драматизм, напруженість, емоційність. Саме ці елементи активно використовуються у моделюванні шоу-проектів.

Доречно використовувати фольклор у клубних молодіжних вечірках. Останніми модними тенденціями у роботі молодіжних клубів стали вечори у стилі етно-фентезі – сюжетами для них слугують безпосередньо обряди Івана-Купала, Андріївських вечорниць. Молодь, зацікавившись незвичною формою заходу, спочатку опосередковано, а далі все глибше проникає в першооснову дійства. Невід’ємними елементами таких постановок мають бути костюми та детальна розробка сюжетної лінії кожного персонажу.

У молодіжному русі з'явилась нова форма рекреації – молодіжні раути, в основі яких лежить конкретний сюжет, що потребує активного використання аудіо та відеовізуальних сценографічних засобів, костюмування, карнавальності. Тематикою та базою для такої форми організації дозвілля слугують язичницькі дійства прадавніх слов'ян, народні обрядові дійства, персоналії народного епосу, атрибутика обрядності. В процесі постановки вони адаптуються під конкретну аудиторію, трансформуються, видозмінюються та набувають сучасного звучання.

Тобто, як ми бачимо, проблема відродження та повернення традиційного фольклору в розважальну сферу нашого суспільства є однією з найбільш суперечливих як в науковій фольклористиці, так і в методико-технологічній практиці. На вирішення цієї проблеми існують різні точки зору. Одна з них виражає ідею природного повернення до витоків народних традицій, обумовлену природною потребою суспільства в них, суть інший, умовно кажучи, в штучному впровадженні в розважальну практику фольклорних традицій.

Цілком зрозуміло, що народні художні традиції, котрі існували як природна частина життя людей в минулі століття, сьогодні є історико-культурною спадщиною, найціннішим архівом народної культури, що зберігаються в описах істориків-етнографів, мистецтвознавців, літературознавців та інших любителів-збирачів. Однак, на наш погляд, немає нічого негативного чи непрогресивного в тому, що професійний організатор культурно-дозвіллевих програм «придумає» і впровадить у свою роботу певний обряд чи якісь інші форми дійства, засновані на традиційному фольклорі. Але при цьому важливо знати, за яким **художнім принципом** формується та чи інша фольклорна культурно-розважальна програма. Тут необхідно мати поняття про **«етнографічний»** і **«стилізований»** фольклор і методи їх реалізації в технологічному процесі моделювання таких програм.

Етнографічний фольклор, безумовно, є прерогативою професійного виконавського мистецтва, який передбачає спеціальну підготовку артистів. Завданням його є збереження і передача духовного і художнього досвіду народу і

задоволення практичних і побутових потреб народного життя. Наприклад, народна пісня, будучи елементом цілісної системи уявлень, що включають в себе світогляд народу, принципи його матеріальної і духовної культури, невіддільна від народного костюма, хореографії, словесності і т.п. У відповідності з цим учасники етнографічних колективів прагнуть користуватися справжніми народними костюмами або повними копіями. Зазвичай використовують костюм того ж села, де і записували пісні. Часто етнографічні колективи створюються і працюють у сільській місцевості і репертуар їх базується лише на творчості свого села.

До *стилізації* вдаються з метою створення історичного чи місцевого колориту. Фольклор постає у вигляді колажу та монтажу образів, обрядів, ритуалів, костюмів, що прийшли з різних письмових, усних, візуальних джерел інформації.

Таким чином, професійне мистецтво переводить мову традиційної культури на мову сучасної масової культури, зі сфери побуту - в сферу мистецтва.

Але часто за цю роботу, вважаючи її легкою та примітивною, беруться аматори. І як результат, маємо таку ситуацію, коли багато сучасних народних свят не несуть в собі відповідного змісту і зводяться до безцільного масового гуляння, прикрашеного елементами святкової атрибутики. Так, відзначаючи чергове народне свято, люди не знають — а організатори не вважають за потрібне їм розказати, чому на Трійцю, наприклад, наряджають берізку, а на Масляну печуть млинці і спалюють опудало, чому на Маланку в будинок приходять ряджені, навіщо на Стрітєння печуть жайворонків, що таке «мирська каша» або «Братчина».

Свята і обряди диктували норми поведінки людей задовго до появи моральності, закріплюючи їх у пам'яті поколінь, вимагаючи їх повторення і неухильного дотримання. За допомогою свят здійснювався зв'язок поколінь, зміцнювалися міжособистісні взаємини в групах людей, заповнювався дефіцит спілкування, задовольнялися емоційні та психологічні потреби людей.

У зв'язку з цим, програмуючи в сценарії сучасного народного свята театралізоване імпровізаційно-ігрове дійство, режисер повинен не просто навмання обирати його персонажів та тематику, але і розробити фольклорно-образне наповнення їх діяльності, засноване на народних традиціях і звичаях самобутніх народних свят. В ході свята за допомогою різних форм - видовищної, вербальної, символічної, метафоричної чи драматичної - повинно відображатися як минуле народу, міфічне і історичне, так і сучасність, нинішня ситуація. Розумне поєднання фольклору з сучасністю сприятиме художньому осмисленню сьогодення з позицій історичних, синтезуючи минуле і сьогодення, старе і нове, утворюючи єдину цілісну композиційну структуру.

IV. Робота режисера над постановкою народно-сценічного дійства.

Розглядаючи можливості використанні народних традицій, обрядів та фольклору в святково-обрядових дійствах, варто чітко усвідомлювати, що в сценарно-режисерському задумі вони являють собою особливий інструментарій, який не може існувати і розвиватись самотійно, поза творами колективної народної творчості. Такий підхід дозволяє заздалегідь закласти активне залучення аудиторії в театралізоване дійство на основі оригінального, сучасного сюжетно-образного трактування фольклору.

Щоправда, існують певні недоліки використання народних традицій. Варто, перш за все, відмітити те, що змістовна, ідейно-тематична направленість дійства часто замінюється надлишковою феєричністю та розважальними елементами. Постановнику варто прагнути до їх балансу, органічного взаємозв'язку, де однаково неприпустимі як бездумна видовищність так і зловживання інформаційним матеріалом, котрий часом невміло компенсує собою необхідне змістовне наповнення фольклорного дійства.

Ще одна складність використання фольклорного матеріалу — це існуюча недосконалість художньої закріпленості народних традицій, недостатне

володіння їх основами сценаристів та режисерів святково-обрядового дійства, що веде до надмірного консерватизму, а часто — просто до заштампованості у підборі фольклорного матеріалу.

До інших типових недоліків використання народних традицій та фольклору належить віднести малу активізацію з їх допомогою аудиторії, збереження її чіткого поділу у святі на глядачів та виконавців, чого в театралізовано-обрядовому дійстві бути не повинно. Введення в святкове дійство традиційних фольклорних елементів, імпровізація на основі існуючих звичаїв, поява русалок, скоморохів, характерників як персонажів сценарію мають значно підвищувати рівень активності учасників.

Виділяють наступні типи активної діяльності, характерні для театралізованого фольклорного дійства, що базується на давно усталених народних традиціях:

- костюмування учасників, що стимулює їх активність; воно виступає своєрідною рушійною силою театралізованого фольклорного дійства. Костюм, маска, реквізит в поєднанні з мімікою та жестом стають певною знаковою системою, умовним кодом, під дією яких відбувається злиття практично-реальної та умовно-ідеальної моделі поведінки.
- колективна імпровізація, що являє собою спонтанну художню реакцію людини на подію, яка відбувається і виражається в хоровому співі, масових танцях. Імпровізаційна народна творчість завжди емоційно забарвлена, і тому може слугувати для передачі відчуттів, відношення до тієї чи іншої події. Все це робить вокальну чи танцювальну імпровізацію надзвичайно важливим структурним елементом фольклорного дійства.
- художньо-творче, спортивне змагання в формі ігрового конкурсу, серії показових виступів, театралізовані протистояння. Вони носять притаманний структурі будь-якого фольклорного дійства жартівливо-азартний характер, дух поєдинку.

- ритуальне дійство, що являється обов'язковим структурним елементом, специфічною особливістю будь-якого театралізованого святково-обрядового дійства, що базується на народних традиціях і фольклорі.

Використання народної обрядовості в органічному поєднанні з вибором місця і часу театралізованого дійства підсилює її емоційний вплив, створює необхідний настрій учасників, урізноманітнює коло їх спілкування, стимулює підвищення активності, розширює межі свята.

Для більш чіткого розуміння методики використання народних традицій і фольклору в святково-обрядових дійствах варто звернутися до осмислення художньої специфіки нашого фольклорного театру як одного з видів народного-сценічного мистецтва, представленому в працях вченого-фольклориста В. Є. Гусєва. Автор першочергово підкреслює колективність творчого процесу, що ґрунтується на загальній імпровізації, як основі такого театру.

При цьому, вперше пропонується у фольклорній драмі принцип “комбінації блоків”, що дає можливість відтворення змісту кожного разу по новому, варіативності сюжету і всього імпровізаційного дійства. Можливість вибору сцен і їх перетасовки в структурних комбінаціях конкретного сценарно-режисерського задуму, тобто практика монтажу епізодів святково-обрядового дійства, має своїм наслідком велику композиційну пластичність і варіативність. Саме ця ідея є важливою для поєднання художньо-масової роботи з фольклором, оскільки дозволяє використовувати сюжетні “блоки” не лише як конкретний художній репертуар, а як основу епізодів, що активно залучають аудиторію в масове театралізоване дійство, пов'язане з побутовими, ритуальними та іншими традиціями.

Аналізуючи методику використання народної традиційної обрядовості і фольклору в українській естрадно-масовій режисурі, а також узагальнюючи праці дослідників з інших країн по цьому питанню, слід особливо підкреслити ті аспекти, які спонукають постановників до постійного використання їх у своїй роботі:

- ❖ ціленаправленість, органічний зв'язок з історично сформованим укладом життя народу, цінність народних традицій та фольклору власне в ідейному, світоглядному аспекті, як ознайомлення з колоритом минулого, глибоке вивчення свого походження, повага до старшого покоління. Ці мотиви прямо витікають із тих духовних та естетичних запитів, якими мали б керуватися пересічні громадяни нашої держави у своєму повсякденному житті.
- ❖ стимулюючий характер тих традицій, що використовуються, їх органічний зв'язок з актуальною суспільно-корисною діяльністю людей. Спільна фізична праця (масова посадка дерев), творча робота (виготовлення сувенірної продукції самими учасниками свята) єдина спільна благородна мета (збір коштів для інтернату) органічно входить в театралізоване дійство, підсилене фольклорними видовищно-ігровими традиціями.
- ❖ функціональний характер, конкретна визначеність мети, що прив'язує народні традиції та фольклор до певних подій в житті людини. Саме завдяки цьому фольклорне дійство завжди розраховане на визначену форму активного вираження в святково-обрядовому дійстві, притаманну конкретній ситуації, яка допомагає художньо оформити важливий, переломний момент життя, дати вихід енергії, почуттям, емоціям.
- ❖ художня закріпленість, визначеність форми вираження. Розглядаючи народні обряди як художньо-масове дійство, варто відзначити, що їх життєва сила полягає переважно в об'єднаній стійкості і повторюваності цих дійств як в традиційному, так і в модернізованому вигляді. Передаючи атмосферу події, народні традиції та фольклорні дійства виробляють певний стереотип поведінки і відношення до неї.

Українські народні побутові обряди надзвичайно різноманітні. Якого і коли варто дотримуватись як у сільському, так і в міському побуті, визначають традиційні приписи та норми. Вони ж диктують способи komponування обрядових дійств, створюючи їх стійкі та різноманітні формації (хрестини не схожі

на весілля, різдвяні обряди — на купальські). Обрядове дійство є комплексом символічних, магічних, демонстративних та ігрових елементів. При магічних обрядових дійствах (стимулюючих чи обережних) бажаний результат окреслюють певним словом чи дією, тобто в якості вербальної магічної складової використовується слово (наговір).

Особливості сценарію масового свята.

При написанні сценарію для проведення масового заходу на народно-обрядовій основі, яке повинно включати в себе ті чи інші обряди і обрядові дійства, слід мати на увазі певну і часто значну трансформацію самого святкового дійства в часових рамках та у свідомості людей. Для режисера сценарій має являтися не просто інструкцією з певною послідовністю визначених і давно відомих святкових і обрядових дійств, але драматургійно розробленим планом, в якому обрядове дійство з реальними учасниками стає його художнім началом.

На сьогодні відтворення сценарної основи свята в тому вигляді, яким воно було кількатороків тому неможливо, оскільки сценарію в той час просто не існувало. Всі обрядові дійства відбувались у відповідності до звичаю, який всім учасникам був добре відомий, адже передавався від батьків до дітей впродовж багатьох поколінь.

В драматургії масового видовища вступають в силу свої особливості. Експозиція, конфлікт, кульмінація набувають в ній специфічних рис, обумовлених монтажною структурою, де конфліктність існує не в результаті виникнення дії та контрдії між антагоністом і протагоністом, а в монтажному сполученні, “збірці” різнорідних епізодів, номерів та “атракцій”. Саме поєднання різних явищ в єдину монтажну структуру конфліктне по своїй суті, і в ході опрацювання цього конфлікту постає єдина картина, що дає в кінцевому результаті нове явище - драматургію, основою якої являється не традиційна дія-

контрдія, що власне і призводить до конфлікту, а певна діалогічність різноманітних тем та жанрових різновидів.

Ще одна своєрідність сюжетного ходу в сценарії масового свята полягає в тому, що він обов'язково має бути образним, видовищним, таким, що відповідає одночасно задуму сценариста та режисера. Заданий сценарний хід, який рухає, розвиває сюжет, є основним зв'язуючи моментом при монтажі епізодів сценарію, він пронизує собою все дійство. При цьому патетика може чергуватись із комічними моментами, трагічне — із світлим, радісним. Це виражається та підкреслюється за допомогою спеціального підбору художнього матеріалу.

Особливості режисури масового свята

Пристаючи до створення постановочного плану, режисер будує його на основі сценарію. На цьому етапі в роботу безпосередньо вступають композитор, диригент, балетмейстер, хормейстер, сценограф.

Велика увага приділяється роботі з художником, тому що пластично-образне вирішення масового свята багато в чому визначає його ідейно-художню силу. В вирішенні цього завдання приймають участь і художник по світлу, і художник по костюмах, і звукорежисер.

Масове свято має різноманітні засоби емоційного впливу на глядачів. Це, перш за все, живе слово, що створює потрібні образи, мова ведучого, яка має за мету об'єднати епізоди в єдине композиційне ціле, поетичне слово, що має великий вплив на аудиторію, а також інші виражальні засоби мистецтва (музика, кінопроекції, живопис, хореографія, світло), котрі емоційно налаштовують учасників масового свята, підсилюють вплив подій, які відбуваються на сценічній площадці, передають почуття персонажів, доповнюють та рухають вперед основну дію.

Відмінною особливістю драматургії та режисури масових заходів являється те, що вони побудовані на дії зміни людей. Людина в ситуації масового свята повинна бути учасником, а не пасивним глядачем, тому в сценарних та

режисерських розробках слід передбачати шляхи активізації публіки, шляхи, якими може розвиватись зацікавлення та подальша участь потрібної людини в дійстві. Специфічність драматургії та режисури масових заходів полягає в тому, що вона організовує не тільки і не стільки дійство безпосередньо на сценічній площадці, скільки піднімає, пожвавлює настрій аудиторії силою самих учасників, а також у привнесенні в масове дійство елементів імпровізаційної творчої гри, психологічна потреба в якій притаманна всім людям.

Закладені в народному святі висока духовність і мораль, виступають гарантими поваги до традицій, доброзичливих відносин між людьми, любові та бережного ставлення до природи. Традиційна святково-обрядова культура — невід’ємний елемент народної культури, котрий має, як правило, регіональне забарвлення. Свята існували завжди, у всі часи, трансформуючись по змісту і формі, підлаштовуючись під духовний та естетичний рівень розвитку суспільства. Вони несуть велике емоційне і виховне навантаження, забезпечуючи передачу традицій із покоління до покоління.

Метод театралізації — це не лише одна із форм свята, але і значне соціально-педагогічне явище. Розвиваюча функція театралізованих заходів реалізується через своєрідне виховання свого глядача за допомогою ігрових моментів. В результаті участі в заходах такого типу великої кількості пересічних глядачів, відбувається ефективне засвоєння ними досягнень національної та світової культури, загальнолюдських знань, певних історико-побутових навичок.

Виховна роль народного свята це, перед усім, збереження традицій народу, їх вплив на кожну особистість, незалежно чи це дитина, чи підліток, чи доросла людина. Таким чином, традиції народного святкування активно впливають на весь уклад життя суспільства. Слідування канонам традиційної культури розвиває у людей почуття гідності і національної гордості, сприяє усвідомленню ролі свого народу в світовій цивілізації.

Театралізація надає святково-обрядовій культурі більшої виразності, яскравості і образності. Вона доносить до учасників основу народної культури, передає цілий пласт знань в легкій ігровій та святковій формі.

Театралізовані свята і видовища існують у всякому суспільстві як неодмінний інститут, суспільне та культурне явище, утворюючи частину організованої і передумовленої системи життя соціуму, окремих його груп. Це динамічна структура, розвиток якої протікає в загальній картині історико-культурного середовища, що визначає її характер та суттєве наповнення.

V. Додатки

“Наша Маланка” Театралізоване фольклорне дійство

Дійові особи:

Дід, Коза, Маланка, Маланчина Сестра,
Новий Рік, Козаки -2, Гуцули-2, Швець,
Коваль, Циганча, Циганка, Жид.

Дід (з-за дверей): Газдуню¹, газдуню, пусти нас до хати! Нас не багато: Маланка, Маланчина сестра, два козаки чубаті, два гуцули дзюбаті², Іван, що несе кубан³, Данило, що несе точило, швець, що несе кливець⁴, та й то ще не всі, ще сімнадцятеро у вівсі!

Всі учасники на Дідові слова, заходять у приміщення і починають співати:

Пісня: На небі місяць вже зійшов,
Новий Рік до нас прийшов.
Маланка ходить, щастя розносить
Для усіх добрих господарів.

Дід тягне Козу за собою, але Коза не хоче йти.

Голос: Дід іде козу веде

Дід: Бодай здохла, чом не йде?!

Коза падає.

Всі: Гоп-гоп, Козуню, гоп-гоп, любенька.

Гоп-гоп, Козуню, моя маленька.

Коза встає, і починає радісно стрибати довкола.

Дід: Я дідок уже старий,
Але теж був молодий,
І на танці я ходив,
Веселитися любив
А сьогодні із Козою,
Та з нашою Маланкою,
Ми до вас всі поспішаєм,
Многа літа вам бажаєм.

¹ газда - хазяїн

² гостроносі

³ колода

⁴ молоток

Пісня: Вставай газдо, бо Ми йдемо
І Маланку тобі ведемо.

У ваших дверях чотири дошки,
Пустіть Маланку до хати трошки.

Пустіть Маланку, пустіть до хати
Наша Маланка змерзла у п'яти.

Ой у Маланки коротка свитка.
Наша Маланка змерзла у литки.

Наша Маланка не робочая
На ній сорочка парубочая.

Наша Маланка чорноброва,
Поїхала в ліс по дрова.

Нашу Маланку козаки знають
Нашій Маланці дрова рубають.

Нашу Маланку козаки люблять,
Нашій Маланці чоботи куплять.

Маланка: Я Маланка-українка,
Сію зерном у вас нинька¹.
Сію, сію, засіваю,
Щастя й радості бажаю,
Й щоб земля була щаслива.
Дальше скаже сестра мила.

Маланчина сестра: Я сестра цієї Маланки.
Люблю вечори і ранки,
А ще люблю Верховину,
Нашу славну Україну

Пісня:
Ой нема-то краю, краю
На ту Україну,

¹ сьогодні

Щоби дали погуляти
Хоч одну годину.

Ой нема то краю, краю,
За українські села,
Де не підеш, там почуєш
Пісеньку веселу.

(до танцю запрошують всіх присутніх)

Василь: Я, Василь, козак чубатий,
З Новим роком йду до хати.
З Новим Роком, добрим роком,
Що ступив широким кроком,
На поріг у вашу хату,
І щасливу, і багату.

Новий Рік: Віншуем вас цього року на добрі події,
Хай збудуться ваші мрії і ваші надії.
Зичу досить гаразду - щоб прогнати всю біду.
Зичу урожаю в полі, статку в хаті і вкоморі.
Не журби, але забави, не забуття, але слави.
Хай пропаде весь кукіль¹, хай не мучить вас кашіль.
Щоб завжди був хліб та ніж, як голоден - сядь та ріж
Щоб діти були здорові, їсти кашу всі готові.
І щоб з них була потіха, а нам — грошей хоч пів міха².

Віншувальна³ пісня: *(якщо в колективі є Василь, Василина або Маланка, то їх виводять на середину кімнати, одівають на шию спеціально сплетений ялиновий вінок і виконують для них цю пісню).*

Ти брате (сестро) зручний зірви яблучко.
Винная⁴, винная яблінь солодкі ябка зродила.

Зірву, не звержу⁵, миленькій (милому) держу.
Винная, винная яблінь солодкі ябка зродила.

¹ жужелиця
² мішок
³ вітальна
⁴ кисла
⁵ не кину

Козак 1: Я козак із Буковини.
Звеселився тої днини.
Як учора на горі
Зірка засіяла.
Довгі дні і довгі ночі
Січ під гнітом спала,
Тільки блиск на землю впав
Стали ми збиратись.
Отаман мене послав,
Про усе дізнатись.

Козак 2: Я пішов до Бога-сина,
Щоби Божая дитина
Нам зіслала добру долю.
І врожай на ріднім полі.

Пісня: Як козаки воювали
на байраках вигравали,
Грالی і гуляли, волю здобували. (2).

(до танцю запрошують всіх присутніх)

Гуцул 1: Я є гуцул з Верховини
Усім зичу цієї днини,
Щоб вас бог в опіці мав,
Всяку напасть відвертав.

Гуцул 2: Юрочку, Юрочку, заграй ми¹ на сопілочку.

Гуцул 1: Годі, брате, на сопілку грати, краще пісню заспівати!

Пісня: Гопа, тупа, дана,
Серед хати яма.,
Скільки треба грошей мати,
Щоб ту яму залатати?
Гопа тупа бирка,
А в чоботі дирка.
А швець сі регоче
Зашити не хоче

Швець: Я швець Копитко,
Мої роботи не видко,

¹ мені

Що зароблю то проп'ю
Прийду додому –жінку б'ю.
Але я все одно шию,
Бо лиш це робити вмію.

Коваль: Я коваль Данило,
Роблю своє діло вміло:
Кому сапу наострити,
Кому вила підточити,
Кому косу поклепати,
Чи козу вам підкувати?

Циганка: Я циганка молода
Не думайте, що дурна.
Не люблю злидні, люблю гроші,
Вещі маю я хороші.
Правду скажу, не збрешу.
Хочете - поворожу?

Циганча: Я маленьке циганятко
Дайте мені пеленєтко¹.
Як не дасте то вкраду,
А так з хати не піду.

Жид: Я вінчую вам, як жид.
Най вам щісті сі держит,
Най вам гроші сі ведут,
А яйце знесе й когут².
Най дають вам молоко
І корова, і бико.

Заклучна пісня:

Ой чи є чи нема, пан господар дома?
Славен єси, ти наш милий Боже на небеси.
Ой нема, ой нема, поїхав, до Львова.
Славен єси...
Поїхав до Львова ключики купувать.
Славен єси...
Ключики купувать, церковцю відкривать.
Славен єси...

¹ паляничку

² півень

А у тій церкві три престоли стоять.
Славен еси...
На першій престолі хліб житний-шпеничний.
Славен еси...
На другій престолі червонеє вино
Славен еси...
На третій престолі що сам Бог заживав.
Славен еси...
Що сам Бог заживав і нам заповідав.
Славен еси...

Фінальна повіншівка¹: *(кожен учасник по строфі)*

З Новим Роком вас вітаєм,
Всього доброго бажаєм.
Зичим шани і любові,
Щоб завжди були здорові.

Щоб не кашляли ніколи
Від Миколи до Миколи.
Щоб до вас ні в яку пору
Лікарі не йшли до двору

Вам бажаєм щастя й долі.
Добра в хаті і на полі.
Вашим родичам, батькам,
Вашим сестрам і братам.

Щоби вам з роси й з води
Пішли статки й гаразди.

Щоб родило на землі,
Щоби хліб був на столі.
Щоб був хліб, було до хліба,
Обминала всяка біда.

Щоб на вашому городі
Все росло й було у моді:
І картопля, й буряки,
Часник, морква, огірки,

¹ віншування

І капуста головаста,
І петрушка корінаста.
Кукурудза і цибуля, ,
Щоби все велике було.

Щоб водилися при домі
Кури чорні і червоні.
І корови, і телята,
Качки, гуси, індичата.

Щоб не було сварки в хаті,
Й на дітей були багаті.
Щоб ви статками гордились,
З сусідами не сварились.

Щоб вас люди поважали,
Щоби часто в гості звали.
Щоб ви батьків не цурались,
І з друзями щоб вітались.

Всі: Дай же, Боже, в добрий час,
Щоб добро гостило в вас.

Пісня: Наша Маланка не горда була
До цього дому та й повернула.
Бувай, газдо, бо ми йдемо,
І Маланку з собою ведемо.

Толока

Театралізоване фольклорне дійство

*Сільське подвір'я.
На купі не луплені кукурудзи,
в одному кошику шумилина,¹
в другому – чисті кукурудзи, на землі коси.
Молодь виконує різну роботу:
хлопці оббирають кукурудзи і сортують,
а дівчата плетуть коси.
Всі співають.*

¹ сухе листя з кукурудзного качана

Пісня «Ой ти горо кременная»

Дівчина 1: Оксано, а то правда, що твого Романа до війська беруть?

Дівчина 2: Або що?

Дівчина 1: Та нічо. Лишень шкода, бо ви вже скільки довго ходите, а тепер, як його заберут з на сім років, що будеш робити?

Дівчина 2: Йой, сестричко, не завдавай мені ще більшого жалю, бо я вже сі чисто зжурила. Але війт каже, що можуть ще й не взети, бо він одинак.

На подвір`я заходять газда і газдиня.

Газда: А що, панове-товариство, чи багато ще є роботи?

Дівчина 1: Та нє.

Хлопець 1: Ще пару шульків¹ лишилося.

Дівчина 2: Одну косу ще треба доплести.

Газдиня: Чи видиш, чоловіче, які робітні помічники в нас цього року? Ще й півночи нема, а вони вже всьо поробили. Здало би сі їм файно подякувати.

Газда: Та хіба я проти? Роман вже пішов по музики. Зараз будут тут.

Всі радіють: дівчата обнімаються, хлопці штовхаються і ненароком штовхають діда, що дрімав на стільчику.

Дід: (зривається на ноги) Га! Що! Гвавт! Б`ют!

Газда: (сміючись) Та ніхто вас, тату, не б`є. То ви троха задрімали, та й зі стільчика впали. Сідайте но лишень ліпше, та й розкажіт дітим якусь байку.

Газда виходить. Молодь допомагає дідові піднятися. Він бурчить.

Дід: Аякже. Вони з мене постоли шиют, а я маю їм байки казати. Зараз такі.

¹ Необчищений кукурудзяний качан

Дівчина 2: Дідусю, ми більше не будем.

Хлопець 2: Розкажіть, щось страшне!

Хлопець 3: Або розкажіть про Івана, як його на царє мали брати.

Дівчина 3: Дідусю, а то правда, що на старім цвинтарі, на Великдень, церква зі всіма людьми пішла під землю.

Дід: За це вам не можу сказати, бо і сам не знаю. А от про мервецький Великдень мені ще мої баба розказували.

Жила в нашій селі вдовиці в якої була їдна дочка. Та й саме в великодній піст дуже захорувала¹ і вмерла. Жінка фист² банувала³ за дочкою – куда ходила, всюди плакала. А тут вже й Великдень настав, треба йти паску святити. Жінка зібрала кошик, вбраласі в кожух, бо Великдень був раній та й в церкві було студино. Прийшла до церкви, помолиласі. А як пообзираласі, то страх її зібрав – службу правив отець Тихович, що вмер ще п`еть років тому. Придивиласі ліпше, а люди в церкві всі, що вже повмирили. Жінка тогди зрозуміла, що попала на мервецький Великдень, а живим там не можна бути. Вона вже хтіла тікати, коли відкриваються двері і заходит її дочка. Чисто мокра, ще й на коромислі два повні ведра несе. Повела носом, та й каже: «Живим духом смердит. Якби м знала, що то моя мама, на кусочки би м пощипала. Цілими днями плаче, а я тут в калабани⁴ маю лежети» Жінка, як то вчула та й в двері, а всі мерці за нев. Вчепилися в кожух, вона руки пустила, кожух впав, а жінка втекла. На другий день, як люди прийшли до церкви, то на кождім гробі було по кусочку кужуха, а жінка до трьох день вмерла.

Хлопець 1: Зі страху певне.

Дівчина 4: Або серце не вітримало.

Хлопець 2: А мені баба казали, що, як йдеш попри цвинтар і чуєш, що там щось є, то треба помолитисі і спитати «чого душе потребує».

Хлопець 3: От, от, і я за це знаю. Йду якось пізно вночі з вечорниць попри зеленівський⁵ цвинтар, та й вже чисто таки минув, коли чую, а в

¹ захворіла

² дуже

³ тужила

⁴ калюжа

⁵ власна назва місцевості - Зеленівка

корчех так щось стогне, аж за серце ловит. Я тогди помоливсі та й питаю «чого душе потребує?». А мені з корчів - «розсолу».

Всі сміються, а дівчата скубують того парубка за чуба.

Дівчина 5: Йой, хлопці, ви з усього фіштифрашки¹ зробіте. Вам лишень гзійка² в голові. Ліпше би пісню файну зачели.

Пісня «Тече річка невеличка».

Заходять музики. Грають коломийки. Всі підхоплюють.

Газда: Що скінчили? То запретуйте³ і до забави.

Роман: Хлопці, збирайте всьо та й несіть до комори.

Хлопці виходять.

Дівчина 1: Оксано, поки хлопців нема, зачинай нашої.

Пісня «Я в середу родилася».

На сцену повертаються хлопці і несуть з собою кочерги.

Парубок 3: Дівчата, а хто з вас вміє «Микити» бавитисі?

Танцюють «Микити».

Старший парубок: (кричить) «Голубка».

Всі танцюють «голубку» і танцем виходять за куліси.

¹ смішинки

² бешкет

³ прибирайте

Сценарій різдвяного вертепу

(писаний лірником Сашком для славного Коша Січеславського мандрівних дяків)

Діючі особи:

- 1-й пастушок – робітник СТО;
2-й пастушок – робітник СТО;
Ангел – красива дівчина в довгій білій вишитій сорочці з крилами за спиною;
Звізда – молода рудоволоса дівчина, яка сяє (в яскравому помаранчевому вбранні з зіркою на голові)
Конотопська відьма — нахабна інтриганка, що рветься до влади;
Цар Ірод – скупий кривавий тиран, переконаний, що бабло перемагає добро;
1-й чорт – Іродович;
2-й чорт – Іроденко;
3-й чорт – Іродоз;
Жид – фарцовщик з Бердичева;
1-й спецназівець – колишній афганець з Прикарпаття;
2-й спецназівець – міліціонер з Полтави;
3-й спецназівець – російськомовний прапорщик з Макіївки;
Смерть з косою – добра і порядна жінка, що звільняє людей від негідників;
Люди – захисники Ісуса – всі бажаючи.

На сцені два «пастушки», робітники СТО, з гаєчними ключами закручують гайки на агрегаті. (Чути коломийку про те, як за гаєм-гаєм, за садочком панським, мучилисі два гуцули з трактором радянським.)

1-й: Рученьки терпнуть, злипаються віченьки.

Боже, чи ж довго тягти?

З раннього ранку до пізньої ніченьки

Гайками денно верти...

2-й: Чи пам`ятаєш, брате, ти

Як йшли овечок ми пасти,

Як ночували в сіні, у вільній Україні?

Тепер у нас вже все не те –

Гидке болото не цвіте,
В Чорнобилі – реактор,
А замість коней – трактор. Тьху! (*плює на шестерню*)

1-й: А люди, люди! Як їх жаль... Подивися – така печаль!
Німі на заробітки йдуть і діточок своїх ведуть.

2-й: Якби діждались ми Месію,
Що правдою весь світ засіє.
І визволить нещасний люд,
Звільнить їх від москальських пут.

З'являється Звізда і сяє.

1-й: Брате, глянь! Звізда сіяє – нова радість наступає!

2-й: Ні! То знов мабуть салют –
Іроду хвалу дають.
У палаці в нього п`янка,
чи іще якась гулянка!
Тому Іроду все мало –
щоб на нього лихо впало!

1-й: Поки там на них впадуть –
Нам зарплати не дадуть
(*береться знову за ключ*).

*На сцену виходить Ангел у вишитій сорочці і з крилами
(Звучить колядка «Нова радість стала..»)*

Ангел: Хлопці, ви ключі кидайте, цю новину сповіщайте:
Ідть люди з хати, з поля – здійснилася Божа воля!
У Києві на Майдані, в холодній палатці,
Породила Діва-Мати Божеє дитятко!
В ясла положила, сіном притрусила Господнього сина!
Роботу кидайте, всіх людей скликайте –
Дитя Боже привітайте!

*Пастушки ідуть за ангелом і Звіздою. На сцену, скрадаючись, виходить
відьма.*

Відьма: Я – відьма конотопська,
На вигляд – дуже жлобська.
Я мрію гарну маю -
Про неї заспіваю.

Співає:

Я не хочу ковбаси,
Я не хочу масла,
Лиш би зірка на Кремлі
Нігди на погасла!
До Москви весь час мандрую -
Україною торгую.
Зараз знову побіжу,
Про Ісуса доложу! (*Вибігає*)

*На сцену виходить Ірод в царській короні.
(Звучить Гімн Советського Союзу)*

Ірод: Я – Ірод цар всіма проклятий,
Могутній я і пребагатий!
Я взагалі – велика цяця,
І всі кругом мене бояться!
Торгую нафтою і газом
І вас куплю усіх разом!
Кого купить не по плечу -
Того в боргах я замочу!
Хто проти мене – знищу швидко
І діло буде шито-крито!
Ніхто спастись ще не зумів -
Багацько знаю способів!
Та щось спокою я не маю...
Ікра у горло не влізає,
І водка вже не помагає -
Бо що воно те означає
Що так зізда на небі сяє?
І день і ніч стирчить в вікні -
Мабуть кінець прийде мені!

З'являється відьма на мітлі.

Відьма: О, царю мій прекрасний!

Спішила не напрасно!
Січас тобі поворожу
І зразу вістку доложу!
А ти мені за цієї вісті
Даси долярів тисяч двісті.

Ірод: Смотри, яка ти бистра-

Красавица речиста!
Долярів тисяч двісті?!
А хочеш дулю в тісті?

Відьма: Не сердись на мене, царю -

Я всю правду прогутарю.
Як велів великій Ленін -
Задля Родіни моєї
Задля мілой есесер
Заложу братів – сестер
Розповім, звідкіль Звізда -
Що це за нова біда.

Ірод: Докладай мені! Спіши!

Та гляди не набреши!

Відьма шепче Іроду на вухо. Звучить колядка («Де Христос родився...»)

Ірод (кричить): Ах так?! Який Месія?!

Та як вони посміли?!
Посміли бунтувати
Оті хахли прокляті?!

(витягає мобільний телефон і набирає номер):

На допомогу тьомні сили!
Вас Ленін звьот з могили!
Вилазьте із каптьорки!
Ваш номер три шістьорки!

*На сцені в клубах диму, під музику «І Ленін такої молодой...»: вилазять троє
шестьорок-чортів.*

*2-й і 3-й чорти з червоними гвоздичками в петлицях, один з серпом, другий з
молотом*

Іроденко: Я – комуніст, я тут главніший – бо продав усіх раніше!

Іродоз: Проти мене ти - сопляк! Я продав усіх за так!
Доларів десь так за триста – от які соціалісти!

Іродович:(в шахтарській касці): Я є лідер ефективний, то дарма, що
дефективний. Так покращив вам життя – не знайдете вороття.

Ірод: Не сваріться ви, бидлота!

Є для вас усіх робота!
В Україну – на Майдан!
Спить Дитина Божа там.
Всіх дітей там похапайте,
Голови їм постинайте!
У мішок їх покладіть
І до мене принесіть!

Чорти: (1) Не извольте сумлєваться
(2) Стоит только постараться-
(3) Леніна перечитаєм,
(1) Сталіна повспоминаєм,
(2) Віполним все их завети-
(3) Сделаем как в тридцять третьем!

Відьма: К борьбе за коммунистическо-олигархические интересы будьте готовы!

Чорти: Усєгда готовы!

Чорти виходять стройовим кроком Ірод і Відьма йдуть за ними.

*На сцену з вертепом виходять Пастушки, колядники і колядують колядку
«Там на Україні». З`являється Жид:*

Жид: Гутен морген. Я до вас.
У найкращий для вас час.
Мо` згендлюю, мо` сторгую.

Все міняю, все купую.
А що треба, то продам,
Бо я маю добрий крам.

1-й пастух: Ми не міняємо, і не торгуємо,
І тебе, жиде, не потребуємо.
Ми нині Месію вітаємо, Лейбо.
Він бо прийшов не з шинку, а з неба.

Жид: Що гой має із Месії?
Гой най оре, гой най сіє.
Гой най вчиться молотити,
І до жида все зносити.

2-й пастух: По що нарід колотити?
Іди, жиде, камінь бити.
А як ні — хапай торбину
І гайда у Палестину.

Жид: Вай-вай, жида виганяти
Із теплісінької хати?!
Я політик не веду.
Я не лаюсь, не краду.
Що купую — то за грош:
Масло, яйця, сир, кальош...
Жида з хати виганяти?
Жида бити, жида пхати?
Жида били єгиптяни,
Били німці, мусульмани,
Бив москаль, били козаки,
Ну а жид — живий бідака.
Бо жид має добрі гроші,
А за них усі розкоші:
Силу, славу, честь, жінок -
Все вам дасть за них жидок.
Як женете — то вступлюся,
Але я ще повернуся.

Погрожує всім кулаком і вибігає геть.

Ангел: Люди! Йде страшна біда – суне знову сила зла!

Ірод крові захотів – і послав на вас чортів.
Не самі вони ідуть – вояків сюди ведуть!
Хочуть всіх вас полонити і Ісусика убити!
Діточок всіх порубати, вас в кайдани закувати!
Україну погубити - Малоросію зробити!

Пастушки: Гей вставайте люди в ряд! Не допустим нових зрад!

Піднімайся місто Київ – вріжем чортам добрих київ!
Піднімайся місто Львів – ми розчавимо чортів!
Піднімайся ти, Полтаво – пригадай козацьку славу!
Ти вставай, Одеса-мама – де був чорт, там буде яма!
Повставай герой-Донецьк – хай чортам прийде кінець.

Люди замуляють собою Марію з Дитям.

Ангел: У чортів багато сили-

Але ми й сильніших били!
Всі ви тут мої герої
Але треба вам ще й зброю!
Не гвинтівки й кулемети,
Не списи і пістолети,
Не ножі криві малайців-
Ви візьміть з Франківська яйця!
Як у чорта попаде -
Він навіки пропаде!

*На сцену виходять Ірод з відьмою і з чортами, підштовхуючи перед собою
трьох військових, за ними виглядає Жид.*

Іродович: Всех тут живо пострелять,

Ранених арестовать
Танком прокатать трі раза-
Чтоб не ширілась зараза!

Іродоз: Першим смерті підлягає-

Хто на мові розмовляє!
Язики їм відрізайте,

До Ірода посилайте!
Порубіть усіх дітей,
Да смотріте - без затей!

Іроденко: Хто ж Дитятко приведе -
Тому премія буде!
Ірод добре слово скаже,
Мавзолея вам покаже!

Солдати дивляться в очі людям.

1-й солдат: Я в Афгані воював,
Кров свою там проливав.
Не для того я страждав
Щоби Ірод панував!
Щоб москаль давав накази
Українському спецназу!

(замахується на чортів і переходить на сторону людей)

2-й солдат : Мене мама сповивала,
По-українськи співала:
Спи, синочку, люлі-лю.
Мову я свою люблю!
Що я вам – паскудна тать,
Щоб народ свій катувать?!

(переходить до людей)

3-й солдат: Я хоть мову и не знал-
Но предателем не стал!
Здесь моим детишкам жить-
С украинцами дружить!
Пропади, ты, Ирод-пес!
Нас ты лбами не столкнешь !

(переходить до людей)

Люди разом з солдатами грізно наступають на Чортів. Чорти ховаються за Іродом. .

Іроденко: Ірод! Всьо, канец! Триндец!

Іродоз: Всєм нам форменний капец!

Іродович: Вєсь народ пришол сюда – с ними Ангел и Звезда!

Ірод: Треба скорше утікати,
Ще й добро з собою взяти?
Ви, шістьорки не дрїмайте-
Гроші в торби набирайте!
Пригодиться за бугром
Награбоване бабло!
Ти, відьмако, помагай-
Швидше газ перекидай.

Наперед виходять Ангел, і Смерть. Ірод злякано відступає.

Ангел: Що затіяв, ти лукавий? Знає світ, що ти не правий!
Ти замислив Христа вбити? То тепер тобі не жити.
Кару Божу я сповняю – Смерть на тебе посилаю.

Смерть: О! Хтось закликає за мною,
Я тут, готова всіх стинать косою!

Ірод (падає на коліна): О смерте, смерте моя мила.
Ти завжди мені служила.
Зостав мене – я жити хочу.
Усю тебе я озолочу.

Смерть: Не трусися ти, Іудо!
Не допоможуть сльози й крик!
За гріхи твої, паскудо,
Наступає вам гаплик!

Смерть хапає Ірода за шию косою і тягне за собою. Ангел і Звезда за ним виганяють його пострічників.

Жид *(вбігає, захекано)* :

Зачекайте, зачекайте,
Ви так просто не втікайте,
Ви так просто не ідіть,
Як прийшли, то шось просіть.
Господарі тут — хороші,
Вони мають грубі гроші:
Є доляри, троха гривні —
Вони дати нам повинні.
А ше ковбаси і сала,
Шоб нас не лишилось мало,
А ше піввідра салату,
Шоб дійшли ми в крайню хату,
І конхвети в чоколяді,
Шоб дівчата були раді.
Як нам всьо тово даєте —
Проблем мати не будете,
Буде вам усе вестися,
Приростати і нестися:
Гроші, діти й пацючки —
І великі «зірочки» *(для військових)*
Гроші, діти і пацята —
Все привалить вам у хату.
Й буде всьо natürlich gut
Alles, alles nicht kaput!

Спецназівці хапають жиди за комір і викидають геть.

Ангел: Щасливі люди, вся родина.

Щаслива Ненька-Україна.

Немає Ірода – пропав.

Так, як ніколи не бував!

Звізда: Як наш народ за волю встане -

Все зло розвіється туманом!

Як будуть всі єдині люди -

Христос завжди із нами буде!

Всі колядують колядку «Небо і земля нині торжествують»

Ангел 1: Прощавайте, мир в цій хаті,
Щасливі будьте і багаті,
Майте волю добру, гожу,
Тільки вірте в ласку Божу!
Ласка Божа вас спасе,
Край і нарід піднесе!

Звізда: Ми на тому, добрі люди,
Коляду скінчаєм,
Щастя-долі цьому дому
Щиро всі бажаєм!

Колядують «Нова радість»

Література:

1. Українське народознавство: Навч. посібник / За ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів, ВЦ «Фенікс», 1997 р.
2. Дей О. І. Звичаєво-обрядова поезія трудового року // Ігри та пісні: весняно-літня поезія трудового року. — Київ, 1963. — С. 16.
2. Бойко-Блохин Ю. Первісні зародки театрального дійства та старовинний театр на Україні — Гайдельберг, 1990. — Т. 4;
3. Волицька І. В. Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат кінця ХІХ — початку ХХ ст. — Київ, 1992;
4. Баканурский А. Украинский фольклорный театр: от истоков до народной драмы. — Одесса, 1993;
5. Курочкін О. Українські новорічні обряди: "Коза" і "Маланка" (З історії народних масок). — Спішне, 1995.
6. Іваницький А. І. Український музичний фольклор. – Вінниця: Нова книга, 2004.
7. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис у 2-х томах. – Київ: Оберіг 1991.
8. Шароєв И.Г. Театр народных масс. М., 1978.
9. Польові записи від носіїв культурної спадщини.
10. Джерела інтернету.

Матеріал підготувала Гаріджук А.А.
Редактор Шеренгова Н.О.
Відповідальний за випуск Діденко М.О.

